

TÜRKİYE GIDA ENFLASYONU

Üretim Maliyetleri, Rekabetçilik ve Dünya Fiyatları Karşılaştırması
2022-2025 Dönemi Analiz Raporu

Aralık 2025

Türkiye Gıda Enflasyonu

Üretim Maliyetleri, Rekabetçilik ve Dünya Fiyatları Karşılaştırması

2022-2025 Dönemi Analiz Raporu

Hazırlayanlar

Dr. Samet Serttaş, GİFT Yönetim Kurulu Başkanı

Yusuf Türk, GİFT Başekonomisti

Aralık 2025

Koç Kuleleri, 2A Blok Kat 13 No: 42 Söğütözü, Çankaya, Ankara

+90 312 503 95 16

@ gift@gift.org.tr

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, Türkiye’de gıda enflasyonunun küresel ve bölgesel karşılaştırmalı analizini sunmakta, üretim maliyetlerinin artışını incelemekte ve bu durumun ülkemizin tarımsal rekabetçiliğine etkilerini değerlendirmektedir. Rapor, dört temel soruya yanıt aramaktadır: Türkiye’de yüksek gıda enflasyonu problemi var mı? Bu enflasyonun temel nedenleri nelerdir? Yüksek enflasyon rekabetçiliğimizi nasıl etkiliyor? Ve bu durumda hangi alan ve pazarlara odaklanmalıyız?

Analiz sonuçları, Türkiye’nin OECD ülkeleri arasında en yüksek gıda enflasyonuna sahip ülke konumunda olduğunu ortaya koymaktadır. 2025 üçüncü çeyreği itibarıyla yıllık gıda enflasyonu %32 olup, bu oran OECD ortalamasının (%5,0) yaklaşık 6,5 katıdır. Daha çarpıcı olan ise 2020-2025 dönemindeki kümülatif gıda fiyat artışının %720’yi aşmış olmasıdır; bu rakam OECD ortalaması olan %41,5 ile kıyaslandığında dramatik bir uçurum ortaya çıkmaktadır.

Yüksek enflasyonun temel nedenleri arasında tarımsal girdi maliyetlerindeki artış ön plana çıkmaktadır. Tarımsal girdi fiyat endeksi 2022’de yıllık %103, 2024’te %33 artış göstermiştir. Özellikle gübre hammaddelerinde %70’in üzerinde, enerji ve mazotta ise %560’ı aşan artışlar kaydedilmiştir. Bu maliyet artışlarının temelinde Türkiye’nin tarımsal girdilerde dışa bağımlılığı ve TL’nin değer kaybı yatmaktadır.

Rekabetçilik açısından değerlendirildiğinde, yüksek üretim maliyetleri ve TL’nin değer kaybı ihracat rekabetçiliğimizi olumsuz etkilemekle birlikte, kısa vadede döviz bazında görece bir rekabet avantajı sağlamaktadır. Ancak bu avantaj sürdürülebilir değildir. Stratejik fırsatlar açısından ise Türkiye’nin kuru meyve ve fındık sektöründeki dünya liderliği, Körfez pazarlarına coğrafi yakınlık ve helal sertifikasyon avantajı, Almanya ve AB pazarında organik ürünlere artan talep ve BM Dünya Gıda Programı için stratejik tedarik merkezi konumu öne çıkmaktadır.

Rapor, dört temel soruya yanıt aramaktadır:

Türkiye’de yüksek gıda enflasyonu problemi var mı? Bu enflasyonun temel nedenleri nelerdir? Yüksek enflasyon rekabetçiliğimizi nasıl etkiliyor? Ve bu durumda hangi alan ve pazarlara odaklanmalıyız?

BÖLÜM 1. KÜRESEL GIDA TİCARETİ VE ENFLASYON GÖRÜNÜMÜ

Türkiye'deki gıda enflasyonu problemini doğru analiz edebilmek için öncelikle küresel gıda ticareti ve enflasyon görünümünü anlamak gerekmektedir. 2025'e girerken küresel gıda fiyatları, 2022'deki pandemi ve Rusya-Ukrayna savaşı kaynaklı zirvenin belirgin şekilde altında seyrederken, dünya ticaret hacmi toparlanma sürecindedir.

1.1 FAO Gıda Fiyat Endeksi

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından hesaplanan Gıda Fiyat Endeksi, küresel gıda fiyatlarının seyrini izlemek için en önemli referans göstergelerden biridir. Kasım 2025'te FAO Gıda Fiyat Endeksi 125,1 puanla Ekim'e göre %1,2 gerilemiş ve üst üste üçüncü ayda düşüş kaydetmiştir. Bu seviye, Mart 2022'deki zirvenin %21,9 altındadır. Endeksin bileşenlerine bakıldığında, şeker endeksi %5,9 düşüşle en sert gerilemeyi gösterirken, süt endeksi %3,1, bitkisel yağlar endeksi ise %2,6 gerileme kaydetmiştir. Öte yandan tahıl endeksi %1,8 artış göstermiştir.

1.2 Küresel Gıda İthalat Faturası

FAO'nun Kasım 2025 Food Outlook raporuna göre, küresel gıda ithalat faturası 2025 yılında

yaklaşık 2,22 trilyon ABD Doları ile yeni bir rekor seviyeye çıkacaktır. Bu artışın ana sürücüler kahve, kakao ve yağlar gibi yüksek değerli kalemlerdir. Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) verilerine göre, küresel mal ticareti hacminde 2024 için %2,7, 2025 için ise %3,0 büyüme öngörülmektedir.

1.3 AB Tarım-Gıda Ticareti

Avrupa Birliği tarım-gıda ticareti 2024 yılında rekor kırmıştır. AB tarım-gıda ihracatı 235,4 milyar Euro'ya ulaşırken, ithalat 171,8 milyar Euro olmuştur. Ticaret fazlası yaklaşık 63,6 milyar Euro'dur. En büyük ihracat pazarı %23'lük payla Birleşik Krallık'tır.

BÖLÜM 2. TÜRKİYE’DE YÜKSEK GIDA ENFLASYONU PROBLEMİ VAR MI?

Bu bölümde, Türkiye’nin gıda enflasyonunun küresel ve bölgesel karşılaştırmalı analiziyle, ülkemizin gerçekten bir “yüksek gıda enflasyonu” problemiyle karşı karşıya olup olmadığı incelenmektedir.

2.1 OECD Ülkeleri ile Karşılaştırma

OECD verilerine göre, 2020 yılının üçüncü çeyreğinden 2025 yılının üçüncü çeyreğine kadar geçen beş yıllık sürede, OECD üye ülkelerinde gıda fiyatları ortalama %41,5 artış göstermiştir. Ancak Türkiye’nin durumu bu ortalamadan dramatik şekilde sapmaktadır.

Ülke/Bölge	Kümülatif Gıda Fiyat Artışı (2020-2025)
Türkiye	%720+
Kolombiya	-%72
Macaristan	-%70
OECD Ortalaması	%41,5
İsviçre (En Düşük)	%4,6

Tabloda görüldüğü üzere, Türkiye’nin kümülatif gıda fiyat artışı OECD ortalamasının yaklaşık 17 katı, en düşük artış gösteren İsviçre’nin ise 157 katından fazladır. Bu veriler, Türkiye’nin gıda sanayisinin hammadde maliyetleri açısından ciddi bir dezavantaja sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kaynak: OECD Consumer Prices, Ekim 2025

2.2 Yıllık Gıda Enflasyonu Seyri

TÜİK verilerine göre Türkiye’de gıda enflasyonunun son üç yıldaki seyri aşağıdaki tabloda özetlenmektedir:

Dönem	Gıda Enflasyonu	Genel TÜFE	OECD Ort.
2022 (Zirve)	%90-100	%85	%15,2
Şubat 2024	%71,1	%67	%5,3
Kasım 2025	%27,44	%31,07	%5,0

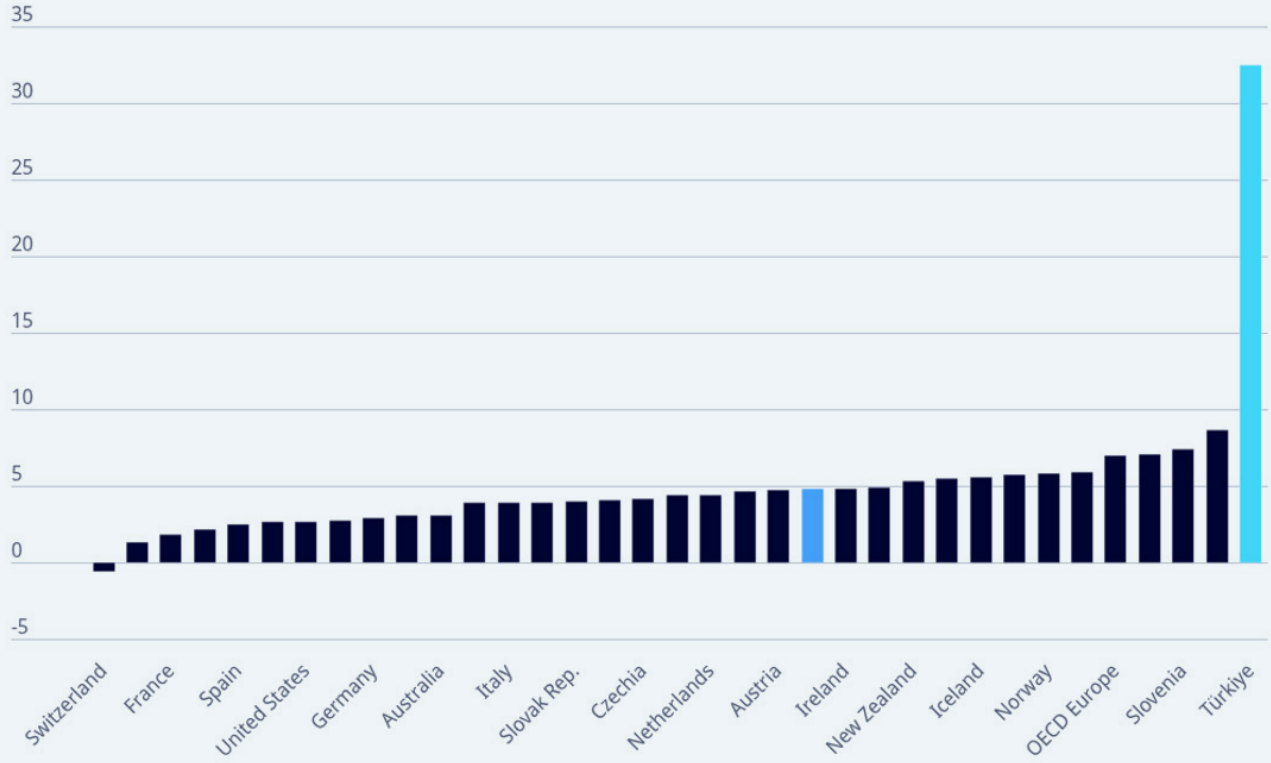
Kaynak: TÜİK, OECD, Trading Economics

Kasım 2025’te Türkiye’de gıda enflasyonu yıllık %27,44 olup, Türkiye’nin gıda enflasyonunun her dönemde OECD ortalamasının çok üzerinde seyrettiği görülmektedir. Şubat 2024’te Türkiye’nin gıda enflasyonu (%71,1), OECD ortalamasının (%5,3) 13 katından fazlaydı.

Inflation (CPI), Food and non-alcoholic beverages

Consumer price index, growth rate over 1 year, Q3-2025

Source: [Consumer price indices \(CPIs, HICPs\), COICOP 1999](#)

© OECD

2.3 ABD ile Karşılaştırma

USDA ERS verilerine göre ABD ile Türkiye arasındaki gıda fiyatları karşılaştırması şu şekildedir:

Gösterge	ABD (2025)	Türkiye (2025)
Genel Gıda Enflasyonu	%3,0	%27,4
Sığır Eti Fiyat Artışı	%11,6	%150+
Yumurta Fiyat Artışı	%24,8	%40-60

Kritik fark şudur: ABD’de gıda fiyat artışı genel enflasyonun hafif üzerinde kalırken, Türkiye’de gıda enflasyonu mutlak değer olarak ABD’nin yaklaşık 9 katıdır.

2.4 Bölümün Sonucu

Evet, Türkiye’de ciddi bir yüksek gıda enflasyonu problemi vardır. Veriler açıkça göstermektedir ki Türkiye’nin gıda fiyat artışı OECD ve AB ortalamalarının çok üzerindedir.

BÖLÜM 3: YÜKSEK GIDA ENFLASYONUNUN TEMEL NEDENLERİ NELERDİR?

Türkiye'deki yüksek gıda enflasyonunun arkasında çok katmanlı ve birbirini besleyen faktörler bulunmaktadır.

3.1 Tarımsal Girdi Maliyetlerindeki Artış

TÜİK tarafından yayımlanan Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi (Tarım-GFE), çiftçilerin karşılaştığı maliyet baskısını net bir şekilde ortaya koymaktadır:

Dönem	Yıllık Değişim	Temel Sürücüler
Ocak 2022	%57,26	Gübre %153, Enerji %101
Aralık 2022	%103	Yem %118, Enerji %116
Ağustos 2025	%25,16	Düşüş eğilimi

3.2 Alt Kalem Bazında Girdi Fiyat Artışları (2020–2024)

USDA ve TÜİK verilerine göre, 2020-2024 döneminde temel tarımsal girdilerdeki fiyat artışları şu şekildedir: Mazot +560% (6,50 TL'den 43+ TL/litre'ye), Hibrit Mısır Tohumu +1100% (500 TL'den 6.000 TL/çuval'a), Tarım İlaçları +360% (50 TL'den 230 TL/litre'ye), Üre Gübresi +297% (3.600 TL'den 14.300 TL/ton'a), Hayvan Yemi +200-300%.

3.3 Dışa Bağımlılık ve Maliyet–Fiyat Sarmalı

Türkiye'nin tarımsal girdi ithalatına yüksek bağımlılığı, maliyet artışlarının temel nedenlerinden biridir. Gübre hammaddelerinin %70-90'ı, hayvan yemi hammaddelerinin ise %60'ı ithal edilmektedir. TL'nin dolar karşısında değer kaybetmesi (2018: 4,6 TL/USD → 2025: 35+ TL/USD) ithal girdi maliyetlerini katlamıştır. Bu durum bir kısır döngü oluşturmaktadır:

TL değer kaybeder → İthal girdi maliyetleri artar → Üretici fiyatları artar → Enflasyon artar → TL daha da değer kaybeder.

BÖLÜM 4. YÜKSEK GIDA ENFLASYONU REKABETÇİLİĞİ NASIL ETKİLİYOR?

Bu bölümde, yüksek gıda enflasyonunun Türkiye'nin gıda sektöründeki ihracat rekabetçiliğine etkileri analiz edilmektedir. Türkiye 2024 yılında 36,2 milyar USD ile tarımsal ihracatta rekor kırmıştır.

4.1 Dünya Fiyatlarının Üzerinde Mi Kaldık?

Evet. OECD gıda fiyatları 2019-2025 arasında %45,8 artarken, Türkiye'de bu artış %790'ı aşmıştır - 17 katlık bir fark. TL'nin değer kaybı nedeniyle dolar bazında fiyatlar göreceli rekabetçi kalmış olsa da bu durum sürdürülebilir değildir.

4.2 Sektörel İhracat Dağılımı

Sektör	İhracat (milyar \$)	Ana Pazarlar
Un ve Unlu Mamüller	1,16	Irak (%39), Suriye (%9)
Makarna	0,94	Somali, Gana, Togo
Tavuk Eti	0,68	Irak, İran, Çin
Kuru Meyveler (Fındık vb.)	2,35	Almanya, İtalya, ABD, Çin

4.3 Pazar Yoğunlaşması Riski: Irak Bağımlılığı

Türkiye'nin stratejik gıda ihracatı, belirli pazarlara aşırı bağımlılık göstermektedir. Buğday unu ihracatının %39'u ve tavuk etinin %35-40'ı Irak'a gitmektedir. Irak Hükümeti yerli un üretimini teşvik etmekte, 2024'te günlük 4.500 ton kapasiteli un fabrikası açılmıştır. Irak, ithal una Eylül 2024'te %10, Ocak 2025'te %25 gümrük tarifesi uygulamaya başlamıştır.

Ürün	Irak Payı	Risk ve Tehdit
Buğday Unu	%39	Yerli üretim artışı, gümrük tarifeleri, Rusya rekabeti
Tavuk Eti	%35-40	Irak kanatlı sektörü genişliyor

4.4 Yakın Coğrafyada Rekabet

Rusya düşük fiyatlı buğday ve un ile Ortadoğu'da rekabeti artırıyor. Kazakistan 1,8 milyon ton/yıl un ihracatı ile Orta Asya'nın lideri. Brezilya küresel tavuk piyasasında lider rakip konumunda.

BÖLÜM 5. HANGİ ALAN VE ÜLKELERE ODAKLANMALI?

5.1 Güçlü Olduğumuz Alanlar: Kuru Meyve ve Fındık

Türkiye, kuru incir, kuru kayısı ve fındık ihracatında dünya lideridir. Fındık sektörü 2023/24 sezonunda 303.458 ton hacim ve 2,35 milyar USD değerle önceki sezona göre %30,9 artış kaydetmiştir. Türkiye dünya fındık üretiminin %70'ini karşılamaktadır. 2024'te Çin'e fındık ihracatı %160 artarak ABD'yi geride bırakmıştır.

5.2 Yükselen Trend: Süpergıdalar

Küresel süpergıda pazarı 2024'te 180-190 milyar USD büyüklüğünde olup, 2033'e kadar %6-8 CAGR ile 270-340 milyar USD'ye ulaşması beklenmektedir. Fındık, badem, ceviz, kuru kayısı, kuru incir doğal süpergıda kategorisinde yer almakta ve Türkiye'nin liderliği yüksek katma değerli markalamayla birleştirildiğinde önemli potansiyel sunmaktadır.

5.3 Hedef Pazarlar: Körfez Ülkeleri

Suudi Arabistan, BAE ve Katar gıdalarının %85'ini ithal etmektedir. Coğrafi yakınlık, helal sertifikasyon avantajı ve yüksek alım gücü önemli fırsatlar sunmaktadır. Suudi Arabistan gıda perakende pazarı 2024'te 51 milyar USD büyüklüğündedir.

5.4 Hedef Pazarlar: Almanya ve AB

Almanya, AB'nin en büyük gıda pazarı ve dünyada tüketici odaklı tarımsal ürünlerde 2. büyük ithalatçıdır. 2024'te ithalatı 139 milyar USD'yi aşmıştır. Avrupa'nın en büyük organik gıda pazarı olup, tüketicilerin %84'ü yerel ve bölgesel ürünleri önemsemektedir.

5.5 WFP Tedarik Merkezi Potansiyeli

BM Dünya Gıda Programı (WFP), 2020-2024 döneminde Türkiye'den 1,1 milyar USD'nin üzerinde gıda satın almıştır. Ürün çeşitlendirme potansiyeli mevcuttur: kuru meyve, zenginleştirilmiş gıdalar, hazır tüketilebilir besleyici gıdalar.

5.6 Stratejik Ürün-Pazar Matrisi

Ürün Kategorisi	Türkiye'nin Güçlü Yanı	Hedef Pazar
Kuruyemiş Bazlı Süpergıdalar	Fındık, badem, ceviz liderliği	AB, ABD, Körfez, Çin
IQF Dondurulmuş Meyveler	Kiraz, kayısı, çilek kapasitesi	Almanya, AB, ABD
Organik Kuru Meyveler	Kayısı, incir, üzüm liderliği	Almanya, AB
Zenginleştirilmiş Gıdalar	Kuru meyve + vitamin/mineral	WFP, insani yardım

BÖLÜM 6. SONUÇ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

6.1 Yapısal Sorunlar Özeti

- Enflasyon Uçurumu:** Türkiye gıda enflasyonu (%27) OECD ortalamasının (%5) 5,5 katı, ABD'nin (%3) 9 katıdır.
- Girdi Maliyeti Krizi:** Gübre (%70-90 ithal), yem (%60 ithal), mazot ve enerji fiyatları TL'nin değer kaybıyla katlanarak artmıştır.
- Pazar Yoğunlaşma Riski:** Un ihracatının %39'u, tavuk etinin %35-40'ı Irak'a bağımlıdır.
- Rekabet Baskısı:** Rusya, Kazakistan ve Brezilya fiyat avantajıyla öne çıkmaktadır.

6.2 Stratejik Fırsatlar Özeti

- Kuru Meyve ve Fındık Liderliği:** Dünya liderliği, süpergıda markalaması potansiyeli.
- Körfez Pazarı:** Coğrafi yakınlık ve helal sertifikasyon avantajı.
- Almanya ve AB Pazarı:** Organik ve kaliteli ürünlere artan talep.
- WFP Tedarik Merkezi:** Stratejik konum, ürün çeşitlendirme potansiyeli.

6.3 Kısa Vadeli Öneriler (0-12 Ay)

- Navlun Riskine Karşı Ticari Esneklik:** Çoklu rota, navlun hedge ve uzun vadeli kapasite anlaşmaları.
- Girdi Maliyeti Yönetimi:** Toplu alım/tedarik konsorsiyumu ve opsiyonlu fiyat sözleşmeleri.
- Pazar Çeşitlendirme Acil Planı:** Irak maruziyetini azaltıp AB, Körfez ve Afrika'ya giriş.

6.4 Orta Vadeli Öneriler (1-3 Yıl)

- Yüksek Değerli Ürün Eksen:** Süpergıda hatlarını AB, Körfez ve Çin'e ölçeklendirme.
- IQF Dondurulmuş Hattı:** Soğuk zincir yatırımları, BRC/IFS sertifikasyonları.
- Yerli Gübre Üretimi:** Fosfor ve potasyum işleme tesisleri.

6.5 Uzun Vadeli Öneriler (3-10 Yıl)

- Tarımsal Ar-Ge Yatırımları:** Yerli tohum geliştirme, biyoteknoloji, kuraklığa dayanıklı çeşitler.
- AB Gümrük Birliği:** Tarımsal ürünlerin kapsama alınması için müzakereler.
- Bölgesel Gıda Merkezi:** Türkiye'nin Ortadoğu, Kafkasya ve Kuzey Afrika için gıda işleme ve lojistik merkezi olarak konumlandırılması.

📍 Koç Kuleleri, 2A Blok Kat 13 No: 42 Stz, ankaya, Ankara

☎ +90 312 503 95 16

@ gift@gift.org.tr

